

- ¹⁵ International Migration Law: Glossary on Migration (2nd edition) / International Organization for Migration [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.iom.int. – С. 76.
- ¹⁶ Україна: Расширенный миграционный профиль... – С. 64.
- ¹⁷ Там само.
- ¹⁸ Там само.
- ¹⁹ Костенко А. М. Аналіз сучасного стану трудових міграційних потоків та напрями їх державного регулювання [Текст] / Н. Д. Світайло, А. М. Костенко // Економічний часопис – XXI. – 2009. – № 3–4. – С. 40–44. – С. 40.
- ²⁰ Developing Migration Policy / International Organization for Migration [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.iom.int
- ²¹ Там само.
- ²² Зовнішня трудова міграція населення України... – С. 79.
- ²³ Украина Расширенный миграционный профиль... – С. 76.
- ²⁴ Bogdan Tetuana. Labor Migrants' Problems – Acute Policy Challenge for Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mirpal.org. – С. 1.
- ²⁵ Украина Расширенный миграционный профиль... – С. 74.
- ²⁶ Стан дотримання та захисту прав громадян України за кордоном / Спеціальна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 03 квітня 2003 року – К.: [без назви], 2006. – 190 с. – С. 12.
- ²⁷ Міграційна політика України... – С. 22.
- ²⁸ Указ Президента України «Про Національний план з виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 22.04.2011 р. № 494/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.president.gov.ua.
- ²⁹ Указ Президента України «Про Концепцію державної міграційної політики» від 30.05.2011 р. №622/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.president.gov.ua

Резюме

У статті охарактеризовано сучасний стан та масштаби трудової міграції в Україні. Визначено основні причини та окреслено можливі наслідки цього явища. Дано рекомендації щодо покращення статистики трудової міграції та здійснення державної міграційної політики.

Ключові слова: трудова міграція, трудовий мігрант, масштаби трудової міграції, фактори «відштовхування та притягання», державна міграційна політика.

Резюме

В статье охарактеризовано современное состояние и масштабы трудовой миграции в Украине. Определены основные причины и намечены возможные последствия этого явления. Даны рекомендации по улучшению статистики трудовой миграции и осуществлению государственной миграционной политики.

Ключевые слова: трудовая миграция, трудовой мигрант, масштабы трудовой миграции, факторы «отталкивания и притяжения», государственная миграционная политика.

Summary

The article deals with current situation and scope of labor migration in Ukraine. The main causes and possible consequences of this phenomenon are identified. The recommendations on improving statistics of labor migration and implementation of state migration policy are given.

Key words: labor migration, migrant worker, the scope of labor migration, pull and push factors, the state migration policy.

Отримано 27.05.2012

О. Д. НОВАК

Олена Дмитрівна Новак, аспірант Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПРОСТУПОК ЯК ПІДСТАВА ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

В Україні створено систему національного законодавства про державну службу як передумову демократичних перетворень, запровадження правових, соціальних та економічних стандартів життєдіяльності людини, суспільства і держави. Разом із тим система законодавства про державну службу ще не повною мірою задовольняє потреби суспільства у демократичних перетвореннях та забезпеченні ефективного виконання завдань і функцій держави. Персональна відповідальність державних службовців за виконання службових обов'язків і дотримання дисципліни є одним із основних принципів державної служби. Слід конста-

тувати, що правопорушення державних службовців, в тому числі дисциплінарні проступки, характеризуються підвищеним рівнем шкідливості для інтересів держави, правопорядку, конституційних прав та свобод людини і громадянина¹. У цьому сенсі важливим є питання стосовно дисциплінарної відповідальності державних службовців як одного із заходів забезпечення ефективного функціонування інституту державної служби в Україні. На сьогодні існує проблема щодо визначення поняття дисциплінарного проступку як підстави дисциплінарної відповідальності державного службовця та складу такого проступку.

Питання окремих аспектів проходження державної служби, зокрема притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності, завжди було у полі уваги вітчизняних учених, зокрема В. Б. Авер'янова, Ю. П. Битяка, Д. М. Бахраха, Л. Бородіна, В. В. Зуй, М. І. Іншина, І. А. Картузової, С. В. Ківалова, А. Т. Комзюка, Н. М. Неумивайченка, Г. А. Нестерової, С. В. Подкопаєва, П. М. Рабіновича, Ю. М. Старилова, Л. А. Сироватської, Ц. А. Ямпольської та інших.

Дисциплінарна відповідальність державних службовців настає за вчинення дисциплінарного проступку. Тому насамперед необхідно визначити суть дисциплінарного проступку як підстави притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності, оскільки тільки на цій основі можливо правильно зрозуміти значення дисциплінарної відповідальності у зміцненні службової дисципліни й законності, в покращенні якості роботи державного апарату і посиленні захисту прав державних службовців та інтересів держави. У літературі підставу юридичної відповідальності часто розуміють у двох значеннях. Так, І. С. Самощенко і М. Х. Фарукшин виділяють правову підставу – сукупність норм, відповідно до яких настає відповідальність, і фактичну підставу – вчинення правопорушення, за яке особа може нести відповідальність². У сфері адміністративної відповідальності, окрім наведених, виділяють також підставу процесуальну, тобто акт компетентного суб'єкта про накладення конкретного стягнення за вчинення правопорушення³. Підставою дисциплінарної відповідальності державних службовців є вчинення ними дисциплінарного проступку. Однак законодавство, що регулює дисциплінарну відповідальність та законодавство про державну службу, на відміну від адміністративного та кримінального, не дає поняття дисциплінарного проступку державного службовця. У чинному Законі України «Про державну службу» закріплено перелік підстав, за вчинення яких державний службовець підлягає дисциплінарній відповідальності. До них належать невиконання або неналежне виконання державним службовцем своїх службових обов'язків, перевищення своїх повноважень, порушення обмежень, пов'язаних з проходженням державної служби а також вчинення дій, які дискредитують орган, в якому він працює⁴. Так, положення про те, що дисциплінарна відповідальність може наставати за вчинення державним службовцем проступку, який порочить його як державного службовця, свідчить про те, що підставою для дисциплінарної відповідальності є і порушення морально-етичного характеру. Водночас вищеведений Закон не закріплює визначення дисциплінарного проступку державного службовця. Закон України «Про державну службу» від 17 листопада 2011 р., що вступить в дію з 1 січня 2013 р., розширює перелік підстав для дисциплінарної відповідальності державних службовців⁵. Однак зазначений Закон теж не містить поняття дисциплінарного проступку державного службовця, що, на нашу думку, є суттєвим недоліком, адже відсутність такого визначення позбавляє можливості виділити ознаки дисциплінарного проступку державного службовця при притягненні його до дисциплінарної відповідальності.

Стосовно визначення поняття дисциплінарного проступку державного службовця думки дослідників різняться. Так, деякі вчені-адміністративісти під дисциплінарним проступком розуміють протиправне, суспільно небезпечне, винне діяння (дію чи бездіяльність), що завдало шкоди суспільству і державі, хоч і не суттєву⁶. Іншої точки зору дотримуються А. П. Алексін та Ю. М. Козлов, які вважають, що дисциплінарний проступок – це протиправне, винне порушення дисципліни, що не тягне кримінальної відповідальності⁷. На нашу думку, зайвим є наголошувати на тому, що дисциплінарний проступок не тягне кримінальної відповідальності, якщо у визначенні відсутня така ознака, як суспільна небезпечність діяння. З точки зору адміністративного права Д. М. Бахрах визначає дисциплінарний проступок як шкідливе, антисуспільне діяння, вчинене членом колективу, що полягає в порушенні обов'язків, пов'язаних з перебуванням особи в такому колективі⁸. Дисциплінарний проступок В. В. Зуй розуміє як невиконання або неналежне виконання державним службовцем своїх службових обов'язків, перевищення своїх повноважень, порушення обмежень, пов'язаних із проходженням державної служби, а також вчинення проступку, який порочить його як державного службовця або дискредитує державний орган, в якому він працює⁹. В. І. Щербина під таким розглядає протиправне, винне діяння, яке посягає на службову дисципліну в державному органі шляхом невиконання або неналежного виконання працівником своїх обов'язків, порушення заборон або обмежень, зловживання повноваженнями, або вчинення проступку, який порочить його як державного службовця чи дискредитує орган, в якому він працює¹⁰. На підставі аналізу понять дисциплінарного проступку державного службовця, наведених вченими-адміністративістами, вважаємо за необхідне визначити та закріпити на законодавчому рівні поняття «дисциплінарний проступок державного службовця» як суспільно небезпечне, протиправне, винне діяння (дія або бездіяльність), яке полягає у невиконанні або у неналежному виконанні державним службовцем своїх службових обов'язків, порушенні морально-етичних правил, а також інших порушеннях службової дисципліни, за які законодавством передбачено дисциплінарну відповідальність.

Важливим у сфері дисциплінарної відповідальності державного службовця є те, що його діяння можна вважати дисциплінарним проступком тільки тоді, коли наявні всі обов'язкові ознаки складу такого проступку, вчиненого державним службовцем. Це свідчить про необхідність визначення й розуміння складу дисциплінарного проступку державного службовця. В іншому ж випадку можливо необгрунтоване та неспра-

ведливе притягнення такого суб'єкта до дисциплінарної відповідальності. Виходячи з класичного визначення будь-якого правопорушення його склад завжди утворюють об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона. Відповідно до цієї конструкції слід проаналізувати склад дисциплінарного проступку державного службовця.

Об'єктом дисциплінарного проступку державного службовця, на нашу думку, є відносини, які забезпечують нормальне функціонування державного апарату, а також відносини, що становлять зміст службової діяльності державного службовця. На думку Опеннгейма, об'єктом дисциплінарного проступку завжди є службовий обов'язок, причому його зміст з формальної точки зору однаковий для всіх державних службовців. Суть цього обов'язку полягає в достойній поведінці як при здійсненні службових повноважень, так і поза службою, у виконанні всього, що передбачає службова етика, і в утриманні від того, що з нею несумісно¹¹. Відтак державний службовець, порушуючи свої обов'язки і обмеження, пов'язані з проходженням державної служби, спричиняє шкоду таким суспільним відносинам, які становлять зміст службової діяльності державного службовця, правопорядку у сфері державно-службових відносин та авторитету державної служби взагалі. Тобто, державний службовець при вчиненні дисциплінарного проступку, безпосередньо завдає шкоди службовій дисципліні та авторитету державного органу, в якому він працює.

Об'єктивна сторона дисциплінарного проступку державного службовця, як обов'язкова ознака його складу, є зовнішнім вираженням протиправної поведінки державного службовця. Об'єктивні риси дисциплінарного проступку виявляються у здійсненні діяння, що завдає або може завдати шкоди певним суспільним відносинам. Протиправне діяння дисциплінарного проступку може бути здійснено у формі дії або бездіяльності, яке несе негативні наслідки, що визначають як завдану шкоду об'єкту такого проступку. Дисциплінарний проступок державного службовця, згідно з чиним законодавством про державну службу, може проявлятися у невиконанні або неналежному виконанні державним службовцем службових обов'язків, перевищенні своїх повноважень, порушенні обмежень, пов'язаних з проходженням державної служби, а також у вчинку, який порочить його як державного службовця або дискредитує державний орган, в якому він працює. Стосовно спеціальних видів державних службовців існують особливості протиправних діянь, за які вони підлягають дисциплінарній відповідальності, передбачені статутами про дисципліну або спеціальними положеннями, чинних у деяких сферах державної діяльності. Зокрема, згідно з Дисциплінарним статутом працівників органів внутрішніх справ України протиправні дії, за вчинення яких працівник органів внутрішніх справ підлягає дисциплінарній відповідальності, полягають у невиконанні чи неналежному виконанні особою рядового або начальницького складу службової дисципліни. Відповідно до ст. 1 вищезазначеного статуту службова дисципліна цієї категорії державних службовців полягає у дотриманні особами рядового і начальницького складу Конституції України і законів України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів та інших нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, підпорядкованих йому органів і підрозділів та Присяги працівника органів внутрішніх справ України¹². Щодо посадових осіб митної служби, то підставою дисциплінарної відповідальності є порушення службової дисципліни, що визнається дисциплінарним проступком. Дисциплінарним статутом митної служби України визначено, що порушення службової дисципліни – це протиправне, винне (умисне чи необережне) діяння посадової особи митної служби, тобто невиконання урочистого зобов'язання посадових осіб митної служби, зокрема невиконання або неналежне виконання нею своїх службових обов'язків, перевищення повноважень, порушення обмежень і заборон, установлених законодавством з питань проходження служби в митних органах, або вчинення інших дій, які дискредитують не тільки посадову особу митної служби, а й митну службу України. Протиправне діяння державних службовців цього виду може виражатися у: порушенні вимог законів та інших нормативно-правових актів України з питань митної справи, державної служби, а також наказів та розпоряджень безпосередніх та/або прямих керівників, порушенні порядку здійснення митного контролю та митного оформлення предметів, що переміщуються через митний кордон України; утраті службового посвідчення, документів, що є підставою для пропуску предметів через митний кордон України; затриманні, вилученні та прийнятті на зберігання предметів, валюти України та іноземної валюти без оформлення і реєстрації в установленому законодавством порядку відповідних документів; брутальному або зневажливому ставленні до громадян, приниження їх честі та гідності під час виконання службових обов'язків, проведення несанкціонованого особистого огляду громадян; перешкоджанні законній діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, зокрема під час здійснення ними зовнішньоекономічних операцій; та інших діяннях, визначених як порушення службової дисципліни законами та іншими нормативно-правовими актами України¹³.

Наступною ознакою об'єктивної сторони дисциплінарного проступку є спричинення ним шкоди певним суспільним відносинам. Варто зазначити, що проблема виділення шкоди, як обов'язкової ознаки об'єктивної сторони дисциплінарного проступку державного службовця трактується вченими неоднозначно. В юридичній літературі утвердилась думка про те, що спричинення негативних наслідків (шкоди) дисциплінарним проступком державного службовця є обов'язковою ознакою його об'єктивної сторони. Деякі автори заперечують наявність для кожного дисциплінарного проступку державного службовця спричинення негативних наслідків¹⁴. Чинне законодавство України не містить приписів, що прямо передбачають завдання шкоди як обов'язкову ознаку дисциплінарного проступку державного службовця. Однак, вважаємо, що при вчиненні таким суб'єктом дисциплінарного проступку шкода завжди завдається об'єкту такого проступку. Водночас не можна не помічати різниці між так званими «матеріальними» проступками, якими спричинюється помітна шкода суспільним відносинам (наприклад, матеріальний збиток) і «формальними» проступка-

ми, що завдають шкоду правопорядку. Дисциплінарний проступок завдає шкоди завжди, але різного характеру, не обов'язково матеріального. Найчастіше це шкода авторитету державної служби, нормальному функціонуванню державного апарату, правопорядку у сфері державно-службових відносин, шкода авторитету конкретного державного органу та безпосередньо авторитету самого державного службовця. Тому ми підтримуємо позиції вчених-адміністративістів, які наголошують на тому, що шкода є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони дисциплінарного проступку державного службовця. Вважаємо, така позиція є актуальною на даному етапі розвитку державної служби та інституту дисциплінарної відповідальності державних службовців. У складі об'єктивної сторони будь-якого правопорушення також виділяють причинний зв'язок між діянням і шкідливими наслідками, що є аналогічним і для дисциплінарного проступку. Додатковими (факультативними) ознаками об'єктивної сторони є місце, час, обстановка вчинення дисциплінарного проступку державним службовцем. Час дисциплінарного проступку є важливою факультативною ознакою дисциплінарного проступку державного службовця, оскільки як правило, порушення службової дисципліни відбувається у службовий час (наприклад, невиконання або неналежне виконання службового обов'язку). Разом із тим дисциплінарні проступки, виражені в обмеженнях, пов'язаних з державною службою (наприклад, здійснення підприємницької діяльності або іншої, що має на меті отримання прибутку), а також проступки, що порочать честь та гідність державного службовця або органу, в якому він працює, можуть бути вчинені і в позаслужбовий час. При вчиненні ряду дисциплінарних проступків визначальним є місце його вчинення, адже деякі (наприклад, посту військовослужбовцем) можуть бути вчинені тільки на місці державної служби, чим визначається протиправність такого діяння.

Дисциплінарний проступок, що аналізується в цій статті, може вчинити тільки спеціальний суб'єкт. Суб'єктами, які несуть відповідальність за такий вид правопорушення, є особи, уповноважені на виконання функцій держави, – державні службовці. Особа набуває статусу державного службовця з моменту прийняття рішення про зарахування її на посаду державного службовця, незалежно від того, прийняла вона присягу чи ні, а також чи присвоєно їй ранг і чи попереджено її про встановлені законодавством обмеження¹⁵. Суб'єктом вказаного дисциплінарного проступку може бути державний службовець, що не виконав або неналежно виконав свої службові обов'язки. Поняття і правовий статус державного службовця має ряд особливостей, що обумовлені специфікою державної служби як організаційного і правового інституту. Щодо поняття державного службовця – на сьогодні чинне законодавство про державну службу не дає його визначення. Однак новий Закон України «Про державну службу», який вступить у дію з 1 січня 2013 р., у ст. 1 уже містить таке визначення, відповідно до якого державний службовець – це громадянин України, який займає посаду державної служби в державному органі, органі влади Автономної Республіки Крим або їх апараті, одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету, крім випадків, визначених законом, та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з реалізацією завдань та виконанням функцій державного органу або органу влади Автономної Республіки Крим¹⁶. Виходячи з поняття державного службовця, він має особливий правовий статус. В. М. Манохін виділяє чотири ознаки, що характеризують правовий статус державного службовця: 1) державний службовець – громадянин України, іноземці і особи без громадянства не можуть перебувати на державній службі, а відповідно і не можуть бути суб'єктом дисциплінарного проступку державного службовця; 2) державний службовець займає державну посаду на державній службі; 3) службові обов'язки державний службовець виконує в порядку, встановленому Законом; встановлений порядок, в цьому випадку, це відносини державного службовця з іншими державними службовцями, які знаходяться вище, нижче чи рівні за службовою ієрархією, відносини з державними і недержавними організаціями, фізичними особами, дотримання правових форм діяльності, тобто, вся процедура здійснення своїх службових повноважень; 4) державний службовець отримує заробітну плату з бюджетних коштів – державного бюджету країни¹⁷. Із перелічених ознак суб'єкта проступку, що досліджується, характерними тільки для державного службовця є два: державна посада державної служби і джерело фінансування – державний бюджет. Інші, не менш суттєві елементи в статусі державного службовця, доповнюють уже зазначені і в сукупності становлять основу правового статусу державного службовця. При призначенні службовця до дисциплінарної відповідальності необхідно керуватися вищевказаними ознаками для того, щоб визначити, чи є він суб'єктом проступку, який ми аналізуємо. Отже, суб'єктом вказаного дисциплінарного проступку можна визначити громадянина України, який займає посаду в державному органі або його апараті, та здійснює повноваження, пов'язані з реалізацією завдань і виконанням функцій держави.

Суб'єктивна сторона дисциплінарного проступку державного службовця характеризується, так само як інші види правопорушень, виною, мотивом і метою його вчинення. Вина державного службовця виражається у його внутрішньому психічному ставленні до суспільно шкідливого діяння та до наслідків, що настали або могли настати. Вина державного службовця може бути вираженою у формі умислу або необережності. Як зазначає М. І. Матузов, «...порушуючи закон, індивід повинен усвідомлювати, що своїм діянням завдає шкоди державі або особі, нехтує суспільними інтересами, тобто вчиняє винне, протиправне діяння. У протилежному разі його дії не можна оцінювати з позицій права»¹⁸. Необхідною умовою визнання наявності вини є усвідомлення державним службовцем того, що його протиправні дії є суспільно шкідливими і спричинять чи можуть спричинити шкоду суспільним відносинам у сфері державного управління. Мотив, як ознака суб'єктивної сторони, – це внутрішні процеси, що відображаються у свідомості державного службовця і спонукають його вчинити проступок. Мета у даному складі дисциплінарного проступку – це уява державного службовця про бажаний результат, до якого він прагне. Мотив і мета близькі за значенням. Якщо

мотив показує, чим керується особа, скоюючи дисциплінарний проступок, то мета визначає спрямованість діяння, найближчий результат, тобто те, чого державний службовець хоче досягти в результаті вчинення дисциплінарного проступку. Тобто, таким, на нашу думку, є склад дисциплінарного проступку державного службовця.

Очевидно, що на сучасному етапі розвитку й удосконалення законодавства про державну службу та реформування у цій сфері визначення поняття дисциплінарного проступку державного службовця та аналіз його складу, на нашу думку, сприятимуть здійсненню ефективних демократичних перетворень у системі державно-службових відносин. Удосконалення цього аспекту інституту дисциплінарної відповідальності державних службовців сприятиме підвищенню ефективності функціонування державних органів та апарату, забезпеченню належної якості надання державними службовцями управлінських послуг громадянам і задоволенню їх законних прав та інтересів.

¹ Нечитайленко А. О. Особливості інституту юридичної відповідальності державних службовців / А. Нечитайленко // Державна служба і громадянин: реалізація конституційних прав, свобод та обов'язків: Наук. зб. (Г. І. Мостовий та ін.). – Х., 2000. – С. 54–58.

² Самощенко И. С. Ответственность по советскому законодательству / И. С. Самощенко, М. Х. Фарукшин. – М.: Бек, 1971. – 248 с.

³ Бахрах Д. Н. Административное право: учебн. для вузов / Бахрах Д. Н. – М.: Бек, 1996. – 355 с.

⁴ Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 р. № 3723 – XII // Відомості Верховної Ради України. – № 52. – Ст. 490.

⁵ Про державну службу: Закон України від 17.11.2011 р. № 4050 – VI // Офіц. вісн. України. – № 4. – Ст. 115.

⁶ Манохин В. М. Советское административное право: учебн. / В. М. Манохин. – М.: Юрид. лит.-ра, 1977. – 541 с.

⁷ Административное право Российской Федерации: учебн. / Под ред.: А. П. Алехина, А. А. Кармолицкого, Ю. М. Козлова. – М.: Изда-во «Зерцало», 1996. – 680 с.

⁸ Бахрах Д. Н. Административное право России: учебн. для вузов / Бахрах Д. Н. – М.: Норма – Инфа, 2000. – 651 с.

⁹ Адміністративне право: підруч. / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущкий та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. – Х.: Право, 2010. – 624 с.

¹⁰ Щербина В. І. Дисциплінарна відповідальність державних службовців органів внутрішніх справ: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. – Х., 1998. – 174 с.

¹¹ Ширяев В. Н. Взятничество и лиходействие в святы с ученим о должностных преступлениях. Уголовно-юридическое исследование / В. Н. Ширяев. – Ярославль, 1916. – 273 с.

¹² Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України: Закон України від 22.02.2006 р. № 3460-IV // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 12. – Ст. 791.

¹³ Про Дисциплінарний статут митної служби України: Закон України від 06.09.2005 р. № 2805-IV // Офіц. вісн. України. – 2005. – № 39. – Ст. 2428.

¹⁴ Государственная дисциплина и ответственность / Под ред. Л. И. Антоновой, А. В. Малько. – Л.: Изд-во ЛГУ. – 1990. – 350 с.

¹⁵ Про практику розгляду судами справ про корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25.05.1998 р. № 13 (зі змінами, внесеними постановою від 03.03.2000 р. № 5). // Постанови Пленуму Верховного Суду України (1963–2000): Офіц. вид.: У 2 т (За заг. ред. В. Ф. Бойка. – К.: А.С.К., 2000. – Т 2. – С. 284–291.

¹⁶ Про державну службу: Закон України від 17.11.2011 р. № 4050 – VI // Офіц. вісн. України. – № 4. – Ст. 115.

¹⁷ Манохин В. М. Служба и служащий в РФ: правовое регулирование / В. М. Манохин. – М.: Юристъ, 1997. – 298 с.

¹⁸ Теория государства и права: Курс лекций / Под ред. Н. И. Матузова, А. В. Малько. – М.: Юристъ, 2000. – 702 с.

Резюме

Статтю присвячено визначенню поняття дисциплінарного проступку державного службовця як підстави дисциплінарної відповідальності та аналізу складу такого проступку.

Ключові слова: дисциплінарний проступок державного службовця, склад дисциплінарного проступку державного службовця.

Резюме

Статья посвящена определению понятия дисциплинарного проступка государственного служащего как основания дисциплинарной ответственности и анализу состава такого правонарушения.

Ключевые слова: дисциплинарный проступок государственного служащего, состав дисциплинарного проступка государственного служащего.

Summary

The article is devoted to the concept of the offense as a civil servant disciplinary reasons and analysis of such misconduct.

Key words: offense a civil servant, the composition of the offense a civil servant.

Отримано 12.06.2012